

ВІДГУК

офіційного опонента Світайло Світлани Валеріївни на дисертаційну роботу Закопця Михайла Львовича «Формування фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків у процесі модернізації вітчизняної музичної освіти», подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

1. Актуальність дисертаційного дослідження

Модернізація вищої освіти України, зокрема й музичної, здійснюється відповідно до Національної програми «Освіта» (Україна XXI ст.), документів ЮНЕСКО, зокрема Конвенції про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження, Дорожньої карти мистецької освіти, за принципами гуманізації, згідно з якими людина постає найвищою соціальною цінністю. Її мета – упровадити в освітній процес сучасні методи, засоби і технології, удосконалити його зміст і структуру, форми, досягти нового рівня підготовки фахівців, конкурентоздатних на ринку праці. І хоча проблеми професійного становлення фахівця досить широко обговорюються в Україні, формування компетентності майбутніх виконавців-духовиків у процесі модернізації вітчизняної музичної освіти недостатньо досліджені в науковій літературі.

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю дослідити її в теоретичному і методичному аспектах, а також усвідомити її соціальну значущість як об'єктивну потребу сучасної педагогічної і мистецької практики.

2. Наукова новизна результатів дисертації

У дисертації фахову компетентність майбутніх виконавців-духовиків розглянуто як інтегративне явище, основу якого становлять особистісні якості музиканта, професійна виконавська майстерність, творча й інтерпретаційна активність, загальнокультурна ерудованість, володіння новітніми методиками викладання. На основі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми і досвіду роботи вищих навчальних закладів музичної освіти розроблено й експериментально перевірено методику і педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків, засоби їх упровадження в педагогічну практику у процесі модернізації вітчизняної музичної освіти. Зокрема, для збагачення й оновлення змісту фахової підготовки майбутніх виконавців-духовиків запропоновано актуалізувати їх концертно-виконавську діяльність, а також залучити в навчальний процес експериментальних закладів освіти досвід підготовки музичних виконавців в Республіці Польща.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації

Теоретичне значення дослідження Закопця М. Л. полягає в тому, що в ньому:

- обґрунтовано методологічні підходи, принципи моделювання процесу формування фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків, сутність якого становить розроблена структурно-компонентна модель досліджуваного процесу;

- визначено структурні компоненти (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, виконавсько-технічний), критерії (фахово-музична спрямованість, любов до музики; знання та їх усвідомлення, інформованість про специфіку виконавської діяльності; активна виконавська діяльність), показники (зацікавлення майбутньою фаховою діяльністю знання її специфіки, ціннісне ставлення до неї, уміння здійснювати виконавську інтерпретацію музичного твору, знаходити засоби художньої виразності у втіленні задуму композитора; використання інструментально-виконавського досвіду для продукування нових ідей і способів професійних дій, ціннісні засади професійної діяльності в закладі вищої освіти), *рівні* сформованості фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків (високий, середній і низький).

- конкретизовано зміст і характеристику понятійно-категоріального апарату, основних понять дослідження.

- теоретично обґрунтовано фахову компетентність майбутніх виконавців-духовиків як складне інтегративне явище, що охоплює особистісні характеристики виконавця, його професійну виконавську майстерність, загальнокультурну ерудованість, володіння новітніми методиками викладання, врахування педагогічного й виконавського вітчизняного досвіду;

- *набули подальшого розвитку* теоретичні і прикладні засади професійної підготовки майбутніх виконавців-духовиків у процесі модернізації вітчизняної музичної освіти.

Практичне значення результатів здійсненого дослідження полягає в тому, що вони можуть бути впроваджені в освітній процес закладів вищої освіти як навчально-методичного забезпечення, їх цінність зумовлена узагальненням кращих методик і технік навчання гри на духових інструментах країн Європи. Розроблені дисертантом методичні рекомендації спрямовані на забезпечення ефективної фахової підготовки майбутніх виконавців-духовиків у процесі модернізації вітчизняної музичної освіти.

Результати дисертаційної роботи можуть бути використані для написання навчальних посібників і методичних рекомендацій з фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження

Достовірність результатів дослідження та сформульованих висновків спирається на ґрунтовні теоретичні положення загальної і музичної педагогіки, психології, на комплекс застосованих теоретичних, емпіричних

методів наукового пізнання і методів математичної статистики відповідно до мети, об'єкта і предмета дослідження, вони підтверджені структурою і логікою тексту дисертаційної роботи.

Достовірність результатів дослідження забезпечує й обрана експериментальна база дослідження, зокрема заклади вищої освіти, у яких здійснюється підготовка фахівців музичних спеціальностей: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Інститут мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, що підтверджено відповідними довідками про впровадження результатів дослідження. На їх базі укомплектовано дві групи: експериментальну – 106 респондентів і контрольну – 98 респондентів, загальна кількість учасників експерименту – 204 особи.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Закопець М. Л. на високому кваліфікаційному рівні виконав усі наукові завдання, визначені відповідно до об'єкта, предмета, мети дисертаційного дослідження. Представлений текст кваліфікаційної праці переконує, що здобувач оволодів методологією проведення наукового дослідження, застосував її у практичному науковому пошуку, це дає підстави стверджувати, що він володіє сформованими науково-дослідницькими і методологічними компетентностями, які відповідають рівню доктора філософії.

6. Апробація результатів дисертації

Матеріали дисертаційного дослідження оприлюднені на *п'яти міжнародних та чотирьох всеукраїнських* наукових-практичних конференціях, а також під час щорічних звітних наукових конференцій викладачів, співробітників і здобувачів вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету та звітних конференцій аспірантів і докторантів. Основні теоретичні положення, результати та висновки дисертації висвітлені у 10 публікаціях, зокрема: у *чотирьох* відображені основні наукові результати, з яких *три* опубліковані в наукових фахових виданнях України, *одна* – в зарубіжному науковому виданні; *шість* мають апробаційний характер.

7. Структура і зміст дисертації

Структура дисертаційної роботи Закопця М. Л. «Формування фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків у процесі модернізації вітчизняної музичної освіти» відтворює основні аспекти досліджуваної проблеми, відповідає меті і завданням дослідження.

Подана до захисту дисертація містить анотації двома мовами, вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Повний обсяг роботи становить 330 сторінок, обсяг основного тексту – 194 сторінки. У списку використаних джерел 343 позиції, із них 28 – іноземною мовою. У праці вміщено 15 таблиць, 3 рисунки

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, об'єкт, визначено його предмет, мету і завдання, розкрито зв'язок з науковими програмами, планами, темами, методологічну і теоретичну основу, наукову новизну і практичне значення, дані про апробацію, впровадження результатів дослідження, відомості про структуру роботи та її обсяг.

У першому розділі дисертації «Теоретичні засади дослідження» на основі аналізу педагогічної, психологічної, філософської, мистецтвознавчої, культурологічної літератури з'ясовано специфіку компетентнісного підходу в музично-педагогічній діяльності закладів вищої освіти, визначено ключові характеристики фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків, що є інтегративним явищем, основою якого є набуті у процесі навчання знання, уміння й навички, особистісні якості виконавця. Закопець М. Л. на теоретико-методологічному рівні обґрунтовує фахову компетентність майбутніх виконавців-духовиків як інтегративну категорію, основу якої становлять набуті у процесі навчання знання, уміння й навички, особистісні якості педагога й виконавця, сформована професійна виконавська майстерність, творча та інтерпретаційна активність, загальнокультурна обізнаність, володіння новітніми методиками викладання, здатність і готовність до педагогічної, інструментально-виконавської і творчої діяльності (с. 79).

Науковим здобутком дисертанта у цьому розділі є авторське визначення і характеристика таких музичних компетенцій майбутніх виконавців-духовиків, як: теоретико-методична, інструментально-виконавська, креативно-відтворювальна, соціально-активна, особистісно-психологічна (с. 48); обґрунтування основних причин модернізації вищої музичної освіти та розкриття сутності кожної складової цього процесу (с. 50–51); виявлення особливостей вищої освіти і музичної зокрема в європейських країнах, аналіз досвіду підготовки виконавців-духовиків у європейській вищій школі (с. 57–59); визначення структурних компонентів фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, виконавсько-технічний (с. 79).

У другому розділі «Обґрунтування педагогічної моделі розвитку фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків» визначено експериментальну базу дослідження, що охоплює заклади вищої освіти, у яких здійснюється підготовка фахівців музичних спеціальностей (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Інститут мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Український державний університет імені Михайла Драгоманова); здійснено діагностування рівнів сформованості фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків в сучасних закладах вищої освіти; організовано педагогічний експеримент з проблеми дослідження, визначено мету і завдання констатувального експерименту, дібрано належний діагностувальний інструментарій для визначення рівнів сформованості кожного з компонентів фахової

компетентності респондентів. Науковим здобутком дисертанта в цьому розділі можна вважати:

– розроблені авторські методику формування фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків (цільовий, концептуальний, змістово-процесуальний, критеріально-оціночний і результативний блоки) (с. 127–129, 136) та педагогічні умови її ефективної реалізації (формування у майбутніх виконавців-духовиків пізнавального інтересу й мотивації до оволодіння фаховою компетентністю в умовах модернізації вітчизняної музичної освіти; оновлення змісту фахової підготовки виконавців-духовиків шляхом інтеграції в освітній процес експериментальних закладів освіти елементів досвіду підготовки фахівців мистецьких спеціальностей Республіки Польща; актуалізація концертно-виконавської діяльності майбутніх виконавців-духовиків у контексті формування фахової компетентності (142);

– обґрунтування методологічних підходів (системного, аксіологічного, компетентнісного, особистісно-зорієнтованого, інтегрованого, технологічного, х'ютагоністичного) (с. 130–135) та загальнопедагогічних і музично-педагогічних принципів (систематичності, доступності і поступовості; орієнтації на реальну професійну практику, урахування основних тенденцій розвитку професійної музичної освіти у світі; інтеріоризації музики; педагогічної реінтерпретації музики; свідомого та активного навчання-інструментування; навчально-інформаційно-технологічний; функціонально-динамічний) (с. 125). Зокрема, Закопєць М. Л. розглядає методику формування фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків в умовах модернізації вищої музичної освіти як динамічний процес, що ґрунтується на сукупності взаємопов'язаних методологічних підходів, загальнопедагогічних та музично-педагогічних принципів, форм, методів, прийомів і засобів організації освітнього процесу, які за спеціально організованих педагогічних умов сприяють формуванню фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності методики формування фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків» відтворено результати констатувального етапу експерименту; формувального та контрольного етапів експериментальної роботи, виявлено ефективність методики і педагогічних умов формування фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків у процесі модернізації вітчизняної музичної освіти.

Згідно з авторською програмою дослідно-експериментальної роботи з формування фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків в умовах модернізації вітчизняної музичної освіти здійснено визначені дисертантом етапи дослідно-експериментальної роботи (аналітико-констатувальний, аналітико-пошуковий, дослідно-експериментальний, підсумково-узагальнюючий), конкретизовано зміст роботи на кожному з них, зазначено методи наукового дослідження (с. 148–158)

Експериментальна робота проведена відповідно до мети дослідження, а її результати підтверджують ефективність як актуальність вибору проблеми дослідження (констатувальний етап експериментальної роботи), так і ефективність організаційно-методичних засад (методика, умови, критерії) формування фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків розроблених автором (формульальний етап експериментальної роботи).

У загальних висновках логічно викладено результати виконання визначених завдань.

8. Дотримання академічної доброчесності

Опрацювання тексту дисертаційного дослідження дає підстави стверджувати, що Закопець Михайло Львович дотримався правил академічної доброчесності, робота не містить некоректного цитування, ознак запозичень і плагіату. Дисертаційна робота є самостійним завершеним науковим дослідженням, що відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до змісту і оформлення дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

9. Дискусійні положення та зауваження

Основні положення дисертації, її структура, зміст, авторська концепція, її теоретичне обґрунтування і практичне втілення викладені логічно і не викликають зауважень. Водночас, привертають увагу кілька моментів, що потребують пояснень:

1. В авторській концепції формування фахової компетентності виконавців-духовиків у процесі модернізації вітчизняної музичної освіти другою педагогічною умовою передбачено *інтеграцію в освітній процес експериментальних закладів досвіду підготовки фахівців мистецьких спеціальностей в Республіці Польща*. Загалом звернення до зарубіжного досвіду, розлогий огляд систем музичної освіти в європейських країнах становить основну новизну і оригінальність дисертаційної роботи. Проте у вступі дисертант не визначив такого завдання, не наголошено на цьому і в розкритті новизни дисертаційного дослідження, а в загальних висновках не сформульовано підсумкового результату щодо запровадження європейського досвіду.
2. У загальних висновках необхідно викласти результати здійсненого наукового дослідження більш узагальнено, концептуально, не повторюючи конкретики, яку цілком правомірно містять висновки до кожного з розділів.
3. Пропонуючи запровадити модулі і теми освітньо-професійних програм Краківської музичної академії у навчальний процес експериментальних закладів освіти, дисертант наводить лише їх назви, не конкретизуючи *теоретичного змісту*, а також не визначає конкретних навчальних завдань для здобувачів освіти (с. 163–165), не розглядає даних про їх виконання в ЕГ, а тому твердження про позитивні результати (с. 165) потребують більш переконливої аргументації.
4. Вважаємо, що для розкриття сутності процесу модернізації варто було б у Додатках вмістити оновлені навчальні робочі програми або методичні

рекомендації для формування фахової компетентності виконавців-духовиків РДГУ, а не лише силабуси Краківської музичної академії.

- 5. Текст роботи переобтяжений всебічним і вичерпним розкриттям змісту досить часто повторюваних у роботі термінів, понять, зокрема методів, принципів, підходів тощо.
- 6. Рукопис ще потребує технічного і літературного редагування.

10. Загальний висновок і оцінка дисертації

Цілісний аналіз дисертаційного дослідження Закопця М. Л. «Формування фахової компетентності майбутніх виконавців-духовиків у процесі модернізації вітчизняної музичної освіти» та опублікованих здобувачем наукових праць дає підстави для висновку, що дисертаційна робота є самостійним і завершеним дослідженням, яке містить наукову новизну, має теоретичне і практичне значення, повністю відповідає обраній спеціальності.

Дисертація Закопця Михайла Львовича виконана на достатньо високому науковому рівні, відповідає чинним вимогам п.6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (зі змінами), наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 3.02.2017 р. за № 155/30023, а її автор Закопць Михайло Львович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри академічного
та естрадного вокалу факультету
музичного мистецтва і хореографії
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Світлана Світайло

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307965

ВЛАСНИЙ ПІДПИС
Світайло С. ЗАСВІДЧУЮ
Григорів Олександр В. К.
Малицька